

Personbeskyttelse

- En enkel veileder

Innledning og formål

Denne veilederen gir en oversikt over sentrale begreper og prinsipper innen personbeskyttelse, og forklarer hvordan virksomheter kan arbeide systematisk for å redusere risiko og sikre at utsatte personer kan utføre sine roller trygt og effektivt. I denne veilederen bruker vi betegnelsen næringslivstopper som en felles referanse. Tiltakene som beskrives kan imidlertid også være relevante for andre nøkkelpersoner i virksomheten.

Hvorfor er personbeskyttelse relevant for næringslivet?

I dagens geopolitiske bilde, er det viktigere enn noen gang å ivareta sikkerheten til næringslivstopper. De som leder virksomheter som er helt sentrale for Norges økonomi, beredskap og samfunnsfunksjoner, og som samtidig utgjør en integrert del av totalforsvaret. Næringslivet leverer kritiske varer og tjenester som energi, mat, logistikk og IKT, og må stå imot et stadig mer komplekst trusselbilde. Næringslivstopper blir attraktive mål for påvirkning, press, sabotasje og informasjonshenting fordi de har tilgang til strategisk informasjon, stor beslutningsmakt og representerer virksomheter i kritiske verdikjeder. Beskyttelsen av disse nøkkelpersonene er derfor avgjørende, fordi deres kompetanse, dømmekraft og tilgjengelighet direkte påvirker nasjonal robusthet og samfunnets evne til å håndtere kriser.

Det er samtidig viktig å understreke at toppledere ofte påtar seg betydelig personlig risiko på vegne av virksomheten. De står i front i møte med strategiske beslutninger, krisehåndtering og eksternt press, og eksponeres dermed for trusler og belastninger som går utover det ordinære. Dette medfører at virksomheten har et klart og ufravikelig ansvar for å ivareta deres sikkerhet og arbeidsmiljø. Et robust og helhetlig sikkerhetsapparat rundt virksomhetens ledere er derfor ikke bare et strategisk anliggende, men også en juridisk og etisk forpliktelse som bidrar til å opprettholde en trygg, bærekraftig og helsefremmende arbeidsplass.

Roller og ansvar

Etter arbeidsmiljøloven har arbeidsgiver ansvar for å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø, og loven slår fast at «arbeidsgiver skal sørge for at bestemmelsene i loven blir overholdt» (aml. § 2 1). Dette innebærer at virksomheten må ha tydelige roller og rutiner for å ivareta sikkerheten til sin egen ledelse.

Ledere skal sørge for at nødvendige tiltak blir planlagt, iverksatt og fulgt opp, inkludert risikovurderinger, opplæring og tilrettelegging.

Ansatte forventes å følge etablerte sikkerhetsrutiner og melde fra om avvik eller forhold som kan påvirke egen eller andres sikkerhet. Sikkerhetsansvarlig skal gi faglig støtte, koordinere forebyggende arbeid og bidra til at prosedyrer og beredskap er oppdaterte og kjent i organisasjonen. Verneombudet skal ivareta arbeidstakernes interesser i sikkerhets- og arbeidsmiljøarbeidet, og varsle dersom forhold kan utgjøre en risiko.

Det er viktig å være klar over at politiet kun har et formelt ansvar for personbeskyttelse av myndighetspersoner, med mindre spesielle omstendigheter tilsier noe annet. Dette gjør at virksomheter ikke kan forvente fortløpende støtte, veiledning eller rådgivning i sikkerhetsspørsmål med mindre det foreligger en konkret og pågående hendelse. Følgelig må virksomheten selv kunne tilpasse og justere sikkerhetstiltak fortløpende, og ta ansvar for å etablere og følge opp nødvendige ordninger for å ivareta sikkerheten til egen ledelse og ansatte.

Kartlegging av behov

Å vurdere behovet for personbeskyttelse handler om å forstå hvilke trusler som kan ramme ledelsen, hvor sårbar vedkommende er, og hvilke konsekvenser et angrep eller en hendelse kan få for virksomheten eller vedkommende som er utsatt. En god kartlegging kombinerer derfor både sikkerhetsfaglige vurderinger og virksomhetens strategiske perspektiv.

- **Trusselvurdering:** Bedriften må forstå hvilke aktører som kan ha motiv for å skade, påvirke eller presse ledelsen.
- **Eksponering og sårbarhet:** Vurder hvor synlig, tilgjengelig og forutsigbar ledelsen er både fysisk og digitalt.
- **Virksomhetens kritikalitet:** Jo viktigere virksomheten er for samfunnsfunksjoner og totalforsvaret, desto større er risikoen for at ledelsen blir et mål.
- **Konsekvensanalyse:** Bedriften må se på hvilke følger det kan få for både personen og virksomheten dersom ledelsen utsettes for trusler, press eller skade.

I forlengelsen av dette må arbeidsgiver også ivareta arbeidsmiljølovens krav om at ledere skal ha et beskyttelsesnivå som står i forhold til den risikoen som følger av deres rolle og funksjon.

Næringslivets
sikkerhets-
råd

Næringslivets Sikkerhetsråd (NSR) er stiftet av Finans Norge, NHO, Virke, Spekter, Rederiforbundet og Den Norske Krigsforsikring for skib, og arbeider kontinuerlig med å kartlegge, forebygge og hindre tilsiktede sikkerhetstrusler mot norsk næringsliv.

Hvis trusler og belastninger oppstår som følge av lederens posisjon, er det menneskets liv og helse som kommer først. Virksomhetens funksjon er sekundær.

Når blir personbeskyttelse et relevant tiltak?

Personbeskyttelse kan bli aktuelt når virksomheten, etter å ha vurdert risikoer og implementert risikoreduserende tiltak, likevel ikke klarer å redusere risikoen til ønsket nivå. Dette kan skyldes at risikoen ikke lar seg eliminere gjennom organisatoriske eller tekniske tiltak. Det kan også være at enkelte sårbarheter må aksepteres fordi lederen har en synlig offentlig rolle, deltar på åpne arenaer eller må være tilgjengelig for omverdenen. Personbeskyttelse kan bli aktuelt når virksomheten, etter å ha vurdert risikoer og implementert risikoreduserende tiltak, likevel ikke klarer å redusere risikoen til ønsket nivå. Personbeskyttelse kan også være relevant når dette fremstår som det mest effektive eller mest kostnadseffektive tiltaket for å håndtere den gjenværende risikoen.

Atferd og holdninger spiller også en viktig rolle, og ansatte bør være bevisste på egen eksponering, opptre varsomt i møteplanlegging og håndtering av ukjente henvendelser, og unngå unødvendig deling av personlige opplysninger. Dersom trusselnivået øker, kan det bli nødvendig å justere rutiner midlertidig, ha tett dialog med sikkerhetsansvarlig og dokumentere hendelser, samtidig som politiet kontaktes ved akutte situasjoner.

Relevante begreper

Personbeskyttelse. : Personbeskyttelse utgjør et profesjonelt og helhetlig konsept bestående av sammensatte sikkerhetstiltak som har til formål å trygge enkeltpersoner i situasjoner som kan påvirke deres fysiske trygghet. Ordningen er særlig rettet mot personer med høy offentlig profil, betydelig økonomisk kapasitet eller samfunnskritiske roller, herunder toppledere og kulturpersonligheter.

Arbeidet starter normalt med etablering av en grunnsikringspakke basert på en helhetlig sikringsrisikoanalyse. Deretter kan virksomheten bygge videre med skalerbare og behovstilpassede påbyggingstiltak, som gradvis øker beskyttelsesnivået i takt med identifiserte trusler, endrede rammebetingelser eller økt risikobilde.

Tiltakene omfatter blant annet trussel- og risikovurdering, innhenting av frikildeetterretning (OSINT), beredskapsplanlegging, krisehåndtering, koordinering av sikkerhetsfunksjoner, ledsagertjenester, planlegging av reiser samt tilrettelegging ved offentlige arrangementer. Det overordnede målet er å forebygge og ivareta situasjoner som kan påvirke liv, helse eller personlig trygghet. Noen relevante tiltak under personbeskyttelse kan være:

Sikkerhetskoordinator Personbeskyttelse: Sikkerhetskoordinator er en en forebyggende funksjon inn under personbeskyttelse som har som hovedmål å forebygge at en uønsket hendelse oppstår. Vedkommende sørger for at sikkerhetsarbeidet blir fulgt opp i praksis, fra administrativ støtte og informasjonsforvaltning til risikovurderinger og koordinering av operative tiltak som for eksempel ledsagertjenester. Rollen innebærer å sikre at både mennesker, eiendom og andre verdier beskyttes mot risiko og trusler, samtidig som sikkerhet integreres som en naturlig del av den daglige driften.

Ledsager: En ledsager er en utdannet og sertifisert fagperson med ansvar for å ivareta en klients sikkerhet gjennom rådgivning, risikovurdering, planlegging og ledsagelse, og ved behov kunne yte fysisk beskyttelse som siste utvei. Ledsagelse utgjør dermed et operativt sikkerhetstiltak som muliggjør profesjonell håndtering av potensielle trusler.

Livvakt: Livvakt er en yrkesbetegnelse som benyttes innen både politi og forsvar. Politiets livvaktstjeneste utføres av polititjenestepersoner som har gjennomgått en spesialisert opplæring i livvaktstjeneste ved Politihøgskolen.

Close Protection Officer (CPO): CPO er en kvalifisert sikkerhetsprofesjonell med ansvar for å beskytte en definert person, ofte omtalt som prinsipale mot trusler, risiko og uønsket oppmerksomhet. En CPO er sertifisert og autorisert til å utføre ledsagertjeneste i samsvar med gjeldende lovverk i det landet oppdraget utføres i. Dette begrepet brukes gjerne når man søker etter ledsagertjenester i utlandet eller utenlandske søker etter denne tjenesten i Norge.

Executive Protection: (ExPro): Er den internasjonale betegnelsen på personebeskyttelse.

PSTs Sikkerhetshåndbok

For mer informasjon last ned PST sin sikkerhetshåndbok på www.pst.no:

Personlig sikkerhet: En veileder for myndighetspersoner og andre risikoutsatte

